

ፕረዚደንት ሃማደኤ ወ/ሮ ተኸአ ተስፋሚካኤል
ጉዳይ ደቀንስትዮ ጉዳይ ሃገር
ኩይኑ ተሰሪሑሉ እዩ!

ተስፋ-አለም ገብረስላሰ(ጫረ)

አብ አስመራ ተወሊዳ፡ ዓብያን ተማሂራን። ተማሂሪት ካልኣይ ደረጃ ቤት ትምህርቲ ኣስመራ ሓፈሻዊ ኣብ ዝነበረትሉ፡ ፖለቲካዊ መንጃሕቋሕታ ሓደራ። ካብ ከባቢ ኣስመራ እናተመላለሱ ብዝመሃሩ ደቂ-ክፍላ ብዛዕባ ገድልን ፍልልያት ክልተ ውድባትን ክትፈልጥ ክኢላ። ጸኒሓ ኣብታ ስወእ ገብረሂወት ዝምእክላ ዝነበረ ዋህዮ ህዝባዊ ሓይልታት ተወዲባ። ልኡኽ ምብጻሕ፡ ጽሑፍ ተቐቢልካ ምስግጋርን ዳግም ምጽሓፍን ምብዛሕን፡ ንብረት ውድብ ክሳብ ጥይትን ብረትን ምዕቃብን ምሕባእን ኣብ ግዜኡ ናብ ዝምልከቶ ምብጻሕን ኣብ ዝኣመሰለ ምስጢራዊ ስርሓት ድማ ትሳተፍ ነበረት። ኣብ 1975፡ ክትጋደል ወሲና፡ ክሳብ ዓዜን በጺሓ ነይራ። ተጋደልቲ ግን ኣብ ኣስመራ ኮይና ክትሰርሕ መለሱዋ። ኣብ 1977 ግን ብናጻ ክትንቀሳቐስ፡ ክትመሃርን ክትሰርሕን ኣብ ዘይትክእለሉ ደረጃ በጽሖት። ንል ገጠር ተመሰላ ካብ ዛግር ናብ ሰሜናዊ ባሕሪ ፍልፍል ሰጊራ፡ ንታዕሊም ናብ ብሌቓት ወረደት። ኣብ መወዳእታ 1978 ከኣ ወተሃደራዊ ታዕሊም ዛዚማ ኣብ ቤት ትምህርቲ ሰውራ ተመደበት። ኣብ 1981 ካብ ሳሕል ናብ ድሕሪ መስመር ብምውጻእ፡ መምህር፡ ተቐጻጻሪት ስነ- ትምህርቲን ርእሰ መምህርን ብምዃን፡ምስቶም በቲ ሓደ ብርዒ በቲ ካልእ ብረት ሓዞም፡ ንኹሉ ናይ ጸላእትን ወዶ ገባን ተጻብኦ በዲሆም፡ ህዝቢ ዝምህሩን ዝገቡሉን ዝነበሩ ኣባላት ቤት ትምህርቲ ሰውራ ብምዃን፡ ክሳብ ዕለተ ናጽነት ተጋዲላ። ድሕሪ ናጽነት'ውን ካብ ዓውደ ትምህርቲ ከይረሓቐት ብዝተፈላለዩ ደረጃን ጽፍሒ ሓላፍነትን ሰሪሓ። ኣደ- መንበር ሃገራዊ ማሕበር ደቀንስትዮ ኤርትራ ወይዘሮ ተኸአ ተስፋሚካኤል፡ ብምኽንያት ዝኸሪ መበል 40 ዓመት ምምስራት ሃመደኤ ምስ መጽሔት ኣግእዞ ዘካየደቶ ቃለ-መጻኢት ይስዕብ።

* ተራን ኣበርክቶን ኤርትራውያን ደቀንስትዮ ኣብ ፈለማ መድረኻት ሃገራዊ

ቃልሲ: ብኸመይ ይግለጽ?

- ኣብ ልዕሊ ደቀንስትዮ ዝጸንሐ መስፍናዊ ኣተሓሳስባን እምነትን ንምዕባል ደቀንስትዮ ኣዝዩ ዓጋቲ ምንባሩ ርዱእ እዩ። ይኹን-ምበር ንድሕሪት ምልስ ኢልና ብዕምቁት እንተድኣ ርኢናዮ፡ ተራኣን ዕዙዝ ምንባሩ ምርዳእ ኣየጸግምን። ብዙሓት ኣያላት ደቀንስትዮ ከምዝነበራ'ውን ታሪኽ ይምስክር። ብደቂቕ ተጸኒዑ ናይ ምስናዱ ዕማም ከኣ፡ ዝጽበዩና ዘሎ ዕዮ-ገዛ እዩ። ሓሓሊፉ ኣብ ዝወጽእ ተስፋ-ኣለም ገብረስላሴ(ጫረ) ጽሑፋት ዝንጸባረቕ ብብዓይነቱ ታሪኽ ኣሎ። ናይ ጅግንነት፡ ተወፋይነት፡ ጽንዓት፡ “ኣይምብርከኸን እየ” ምባል ታሪኽ እዩ። ቅድሚ ምጅማር ፖለቲካዊ ምንቅስቃስን ብረታዊ ቃልስን፡ ምስቲ ሽዑ ዝነበረ ደረጃ ንቕሓትን በቲ ናይቲ እዋን'ቲ ዝነበረ ኣተሓሳስባን፡ ተሳታፍነትን ቀሊል ኣይነበረን። ኣብ 50ታት ኣብ ናይ ሸቃሎን ተማሃሮን ኣድማ ዓቢ ተስታፍነት ደቀንስትዮ ምንባሩ ይእመን። እዚ ድማ፡ ኤርትራዊ ፖለቲካዊ ምንቅስቃስ ናይ ሓደ ጾታ ከምዘይነበረ እዩ ዘረጋግጽ። ኣብ ብረታዊ ቃልሲ'ውን፡ ነዚ ዝጸንሐ ታሪኽ ዓባይትን ኣደታትን ኣሓይልና ኢና ክንብገስ ክኢልና።

*** ንፖለቲካዊ ንቕሓት ዝደረኽ ምክንያት እንታይ ነይሩ? ብኸመይኻ ዓብዩ?**

- ህዝቢ ኤርትራ፡ ንናጽነቱ ኣብ ዝቃለሰሉ ዝነበረ እዋን፡ ብብመድረኹ ዝተፈላለዩ ውዳበታት ነይሩ እዩ። ኣብቲ ዝተመስረተ ውዳበታት ደቀንስትዮ፡ ብዓቕመን ምቕሉል ተራ ነይሩዎን። ብዝለዓለ ተወዲበን ክቃለሳ ባይታ ዝረኸባ ግን፡ ምስ ምውላድ ህዝባዊ ሓይልታት እዩ። ህዝባዊ ሓይልታት ኣብ ጉዳይ ደቀንስትዮ ንጽር መስመር ሓንጺጹ፡ ተሳታፍነት ደቀንስትዮ ከሓይል ዝኸእል ባይታ ፈጠሩ። ቁጽሪ ናይተን ብረት ሒዘን ዝጋደላ ደቀንስትዮ ብፍላይ ካብ ኣብቲ እዋን'ቲ፡ “ጓለንሰይቲ በረኻ ሓዲራ፡ ክትዋጋእ ትኸእል ድያ? ኣብ ገድሊ ክትቅጽል ድያ?” ዝብል ኣተሓሳስባ ነይሩ እዩ። ነዚ ኣተሓሳስባዚ ብምስባር ኣብ ቃልሲ ክትሳተፍ ብምብቃዓ ድማ፡ ናይ ብሓቂ ዓቢ ታሪኽ ተመዝጊቡ። ቀዳሞት ተጋደልቲ፡ ነቲ ህዝባዊ ሓይልታት ዘጣጥሐ ባይታ ተጠቐመን ንቕሓት ደቀንስትዮን ሕብረተሰብን ኣብ ዝለዓለ ደረጃ ኣብጸሐንኦ። ግደ ሓቂ ህዝባዊ ግንባር ንደቀንስትዮ ሰሪሕዎን እዩ። “ውድብ ህዝባዊ ግንባር እንተዘይነበር ነይሩ፡ እቲ ሕጂ ተበጺሑ ዘሎ ንቕሓትን ብቕዓትን ምተበጽሑ'ዶ ነይሩ ኢልና” ምስ እንሓትት፡ ምግናን ከይመስል እምበር፡ ሕልሚ እዩ።

* ስለምንታይ?ንሕና፡ ካብ ካልኣት ግዙኣት ሃገራት ኣይንበልጽን ኢና። እቲ ዝፈልየና ረጃሒ፡ መሪሕ ውድብና “ማዕርነት ብስራሕ ተኸፋልነት” ዝብል ጭርሖ ብግብሪ ክሰርሓሉ ምክኣሉ እዩ። “ሓፋሽ ይንቃሕ፡ ይወደብ፡ ይዕጠቕ” ብዝብል መትከል፡ ደቀንስትዮ ከም ኣካል ሓፋሽ ህዝቢ፡ ኣብ ኩሉ መዳያት ተሳትፎኡን ዘረጋግጸሉ ባይታ ፈጠሩ። ናብዚ ደረጃ ብቕዓትዚ ንምብጻሕ ዝተኸየደ ቃልሲ ከቢድ እዩ ነይሩ። ኣብቲ መስርሕ ከኣ ምሩጻት፡ ኣያላት፡ ጀጋኑ ደቀንስትዮ ተፈጠረን። ኣብዚ ናይ ሓፋሽ ቃልሲ፡ ደቀንስትዮ ኤርትራ፡ ንዝደኸመ ዘሓይላ፡ ተስፋ ዘስንቅ፡ ሓቦ ዘውርሳ እየን ነይረን። ኣብ ሰውራ፡ ጓለንሰይቲ ማእከል ስሕበት ናይ ምዕባል ክትከውን ክኢላ እያ። ናጽነት ክውን ኣብ ምግባር ዕዙዝ እጃም ኣበርኪታ። እዚ ከኣ ዓለም ምሉእ ዝምስክሮሓቂ እዩ።

* ኣብ ብረታዊ ቃልሲ፡ ኣብ ድሕሪ መስመርዝነበረ ምውህሃድ ማሕበራውያን ሓይልታትከመይ ትገልጽዮ?

- ክፍሊ ዘባዊ ምምሕዳር (ጀማሂር) ነቲ ሓላፍነት ይበከሞ እኳ እንተነበረ፡ ተወሃሂድካ ምስራሕ ግን ሓደ ካብ ብሉጽ ኣሰራርሓ ህዝባዊ ግንባር እዩ ነይሩ። ኣብቲ ቋንቋኡን ባህሉን ጽቡቕ ገይርና ዘይንፈልጦ ሕብረተሰብ ኣቲና ክንሰርሕ፡ ክንምህር ዘክኣለና እቲ ምውህሃድ እዩ። ነፍሲ ወከፍ ኣሃዱ ናታ ስራሕ እናዓመመት፡ ናይ ሓባር ስራሕ ንምዕዋት ትግደስ። ኣብ ኩሉ ስርሓት ድማ ግደ ደቀንስትዮ ዕዙዝ እዩ ነይሩ። ዝበዝሓ ተማሃሮ ደቀንስትዮ ኣባላት ባይቶ ይኾና ብምንባረን፡ መሪሕ ተርኣን ኣብ ኩሉ ስራሕ ይንጸባረቅ ነይሩ። ካብ ተራ ኣባል ናይቲ ዝነበረ ውዳበታት ክሳብ ሚልሻ ብምጻን ብረት ዓጢቕን ክቃለሳ ዘክኣለን ከኣ፡ ውጽኢት ናይ ሓባር ስራሕን ውህደትንዮ።

* ድሕሪ ናጽነት፡ ተራን ኣበርክቶን ደቀንስትዮ ቦቲ ዝመጸ ናህሪቶ ቀጸሉ?
“ናጽነት ምምጻእ ቀለል፡ ሓርነት ምርግጋጽ ግን ከቢድ እዩ” ዝብል ኣተሓሳስባ ንምስራጽ ፖለቲካዊ ትምህርቲ እናቐሰምና ኢና መጸእና። ናጽነትና ምስ ረኽብና ሚእቲ ካብ ሚእቲ ቦቲ ኣብ ግዜ ቃልሲ ዝነበረ ሓይሊ ቀጸልና ክብል ኣይደፍርን። መሪሕነት ዕላማኡ ንጹር እዩ ነይሩ፡ ኣይቀየረን ከኣ። ተራ ውልቀ-ሰብ ግን ከምቲ ኣብ እዋን ቃልሲ ዝነበሮ ከይከውን ይኸእል። ሃንፋትን ጸገማትን ክርኣይ ባህርያዊ እዩ ነይሩ። እቲ ጸገም ንደቀንስትዮ ጥራይ ዘይኮነ ንኹሉ ዝምልከት እዩ። ተጋደልቲ ኣብ ዝጣየሳሉ ዝነበሩ እዋን ንኣብነት፡ ጸገማትን ንምፍታሕ ዝተፈላለዩ ፈተነታት ይካየድ ነይሩ እዩ። ኣብ ገድሊ ዝጸንሐት ንሰሰተይቲ፡ “ኣብ ንግዲ ዓለምን ካልእ ሞያታትን ተዋፊራ ክትገጥም ትክእል’ዶ? ክሳብ ክንደይ ምቹእ ባይታ ክጸንሓ ይክእል? ክሳብ ክንደይከ ዓቕሚ ኣለዎ?” እዚ ሕቶታት እዚ ቀለል ኣይነበረን። ብዙሓት ዘይተዓወታውን ነይረን እየን። ብወገን ማሕበር፡ ደቀንስትዮ ሞያ ክውንና ዝተፈላለዩ ስልጠናታት ይውደብ ነይሩ። ትምህርቲ ኮምፒዩተር፡ ምምራሕ መኪና፡ ኢደ ጥበባትን ካልእን። ካብኡ ሓሊፉ ኣብ ሕርሻዊ ንጥፊት ተራድኦታት ብምቕም ዓቕሚ ደቀንስትዮ ክብ ንምባል ጸዕርታት ዘይተዓወታውን ነይረን። ኣብተን ሸውዓተ ናይ ናጽነት ዓመታት፡ ዝሓሸ ህይወት ንምፍጣር ኣንፈት ተታሒዙ ሓርኩትኩት ይበሃል ነይሩ። ኣብ ከምኡ ዝኣመሰለ ኩነታት እንከለና ግን ዘይተጸበናዮ ወራር ስለዝመጸ፡ ኣብ ርእሲ እቲ ዝጸንሐ ቁጠባዊ ሸግራት ብድህታት ደቀንስትዮ መሊሱ ዓብዩ። ብዙሓት ደቀንስትዮ ተሃስዮን እየን። መንግስቲ ብዓቕሙን ዝክኣሎን ጸገማትን ክፈትሕ ተበጊሱ፡ ማሕበር እውን ዝክኣሎ ክገብር ፈቲኑ። ብዝተፈላለዩ ኣካላት መንግስቲን ማሕበራውያን ሓይልታትን፡ ሚኒስትሪ ዕዮን ማሕበራዊ ድሕነትን፡ ማሕበር መንእሰያትን ተማሃሮን ካልኣትን ጸዕርታት ኣየቋረጸን። “ከምቲ ዝድለ ከይዱ’ዶ ኣይከደን?” ኢልና ክንሓትት ንክእል ኢና። ብመሰረቱ ግን ጉዳይ ደቀንስትዮ ጉዳይ ሃገር ኮይኑ ተሰሪሑሉ እዩ።

* ውዳበታት ኤርትራውያን ደቀንስትዮኣብ ወጻኢ ሃገራት ከመይ ነይሩን ከመይ ኣሎን?

- ውዳበታት ደቀንስትዮ ኣብ ወጻኢ ሃገራት፡ ኣብ ምሕያልን ምጉልባትን ውድብ ዝተጸወቶ ግደ ብቐለል ዝግለጽ ኣይኮነን።እቲ ኣብ ሃገራት ኣፍሪቃ፡ ኤውሮጳ፡ ማእከላይ ምብራቕን ሰሜን ኣመሪካን ዝፈጸምኦ ማእለያ ዘይብሉ ስራሕ፡ ፍሉይ ኣጋጣሚ ወዲብካ ክምዝገብን ክስነድን ዝግባእ እዩ። ዕድመ ደፊኣን ብብሓደ

ይሓልፋ ስለዘለዋ። እቲ ዘካይድኦ ዝነበራ ቃልሲ፡ ናይ መትከልን እምነትን ስራሕ ከይኑ ኣዝዩ ዓቢ እዩ ነይሩ። ኣብ እዋን ብረታዊ ቃልሲ፡ ደንቀንስትዮ ተጋደልቲ ብወርሓዊ ጸግነ ከይንሸገር ምእንቲ ኣብ ሜዳ ናይ ሞደስ ፋብሪካ ንክትሰራሕ ዓቢ ግደ ተጻዊተን። እታ ናይ ሽዑ ማሽን ከም ቅርሲ ሒዝና ኣለና። ብዘይካዚ፡ ናብ ሜዳ ኤርትራ ብምእታው ኣብ ዝተፈላለዩ ናይ ውድብ ጉባኤን ናይ ማሕበር ኣኼባታትን ብምስታፍ፡ ካብኣን ዝሕተት ኩሉ ይፍጸም ነይረን። ንውድብን ንስድራቤትን ክኣልያ ነዛ መጽለሊት ገዛ ዘይወናና ኣደታት ውሑዳት ኣይኮናን። ድሕሪ ናጽነት እውን ነቲ ዝነበረን ናህሪ ንድሕሪት ከይመለሳ፡ “ሃገሪይ” ብምባል፡ ኣብኩሉ ሃገራዊ ጉዳያት ክሳተፉ ጸኒሐን። ኣብ ግዜ ወራር ወያነ፡ “ሃገሪይ ስልማተይ” እናጨርሐ፡ ካብኣን ዝሕተት ኩሉ ኣማሊኣን። ኣብ ልዕሊ ሃገር ዝተጸዕነ ዝተፈላለዩ ሽርሕታት ኣብ ምምካት፡ ካብይ ንናብይ ተናጠረን ‘ኣይፋል!’ ዝብል ቃል እናስምዓ ተሪረን በዲሆን። ሕድሪ ተሰኪመን ስድራ ሰማእታት ዝኣልያ ብዙሓት እየን። ብጸላእቲ ዝፈረሰ መቓብር ሰማእታት ዳግም ዝሃነጸን፡ ንደቀንስትዮ ዘገልግል ዝተፈላለዩ መሰልጠኒ ማእከላት፡ ዳርጋ ኣብ ኩለን ዞባታት ዝሰርሓ ንሳተን እየን። ኣብ ኩሉ ሃገራዊ መኸተ ሎሚ እውን ከም ትማሊ ይቃለሳ ኣለዋ። ምስ ምድፋእ ዕድመን ስእነት ጥዕናን ግን “ናይ ቀጻልነት ሕቶ ዓቢ ብድሆ ኣሎ” ክብል እደፍር። እቲ ናይ ምውርራስ ባይታ ብዕቱብ ክሰርሓሉ ዘለዎ ዓቢ ሃገራዊ ጉዳይ እዩ።

* ኣብዚ እዋን እዚ፡ ማሪታዊ እምነትንጎዳእቲ ልምድታትን ብሓፈሻ፡ ኩነታት መርዓ ትሕቲ ዕድመን ክሸቦን ኣብ ኤርትራ፡ኣብ ከመይ ደረጃ ይርከቡ?

- ኣብ ግዜ ብረታዊ ቃልሲ፡ በቲ ቀጻሊ እነካይዶ ዝነበርና ንስንሳት እቲ ዝነበረ ማሪታዊ ኣተሓሳስባን እምነትን ዳርጋ ኣጠፍእናዮ ክንብል ንደፍር። “ነቲ ዝጀመርናዮ ቃልሲ በቲ ዝነበረ ኣካይዳ ምሉእ ኣቓልቦ ጌርና ሰራሕናሉ’ዶ?” ዝብል ሕቶ ክመጽእ ይኸእል እዩ። ቁጠባዊ ጸገማት ዘይርጉእ ህይወት ስለዝፈጥር ምስ ጸገማት ተጸጊዖም ዝመጹ ንኣሸቱ ንኣሸቱ ናይ በለጽ ተርእዮታት ምሉእ ብምሉእ ጠፊኦም ክበሃል ኣይከኣልን። ስለዚ ማሪታዊ እምነታትን ጎዳእቲ ልምድታትን ሓሓሊፉ ይርእ እዩ - ዝተጋነነ ግን ኣይኮነን። ድሕሪ ናጽነት ካብ ዝሰራሕናሉ መደባት ሓደ ምውጋድ ክሸቦ ደቀንስትዮ እዩ። ዓቢ ዓወት ድማ ኣመዝጊብና። ሚእቲ ካብ ሚእቲ ተዓዊትናሉ፡ ምሉእ ብምሉእ ተሪፋዮ ክንብል ግን ኣይደፍርን። ካልእ ዝዓበዩ ግድል፡ መርዓ ትሕተ-ዕድመን ምስኡ ተኣሳሲሩ ዝመጽእ ምቁራጽ ትምህርቲን እዩ። ኣብዚ ሕጂ እዋን ንኹሉ ዜጋ ብዘይኣፈላላይ ጸታ ሰፊሕ ባይታ ትምህርቲ ተፈጠሩ ኣሎ። ካብ መባእታ ክሳተኦ ኮሎጂት ሳንቲም ዘይክፈሎ ዕድል ተፈጠሩ ኣብ ዘለዉሉ መድረኽ፡ እዚ ዕድል’ዚ ተነፊገን ካብ መኣዲ ትምህርቲ ዝእለያ ደቀንስትዮ ውሑዳት ኣይኮናን። ልክዕ እዩ ሳዋ ኣብ ደቀንስትዮ ትጸወቶ ግደ ዓቢ ኣሎ። ብሳዋ ዝሓለፈት ንልኣንሰይቲ ብኹለንትንኣ ብቕዕቲ ኮይና እያ ትወጽእ። ግን ብሰንኪ መርዓ ትሕቲ ዕድመ- ትምህርቲ ትምህርተን ዘቋርጸ ደቀንስትዮ ኣይስተሳእናን። ካብ ዞባ ናብ ዞባ ፍልልይ ክህልው ይኸእል እዩ። እቲ ብድሆ ግን ኣሎ። ስለዚ መርዓ ትሕቲ-ዕድመ ከነወግዶ ኣሎና። እዚ ድማ ንግንባርን መንግስትን ጥራይዝግደፍ ዘይኮነ፡ ናይ መላእ ሕብረተሰብ ንጡፍ ተሳታፍነት ይሓትት።

* ደቀንስትዮ ብቁጠባ ነብሰን ንክኸእላተራ ማሕበር ከመይ ይመስል?
- ካብ ግዜ ብረታዊ ቃልሲ ጀሚርካ ናብ ምዕባላ ደቀንስትዮ ዘተኩሩ ዝተፈላለዩ

ፕሮጀክታት ነይሮምን እውታዊ ጽልዋ ፈጠሮምን እዮም። ሓደ ካብ ዕላማታት ማሕበር ብኸምዚኣም ዝኣመሰሉ ፕሮጀክታት ንደቀንስትዮ ብምድጋፍ ብቁጠባ ዝሕይላሉን ካብ ተጸጋዕነት ዝገላገላሉን ዕድላት ምርሓው እዩ። ኣብ መሰረታውያን ንሰራሕን ኣፍራይነትን ከበግሱ ዝኸእሉ መዳያት ኣተኩሩ እዩ ዝሰርሕ። ኣብ ከም ሕርሻ፣ ትካላት ኣብያተ ሕብስቲን ካልኣት መጠነ ንኡስ ንግዳዊ ትካላትን ክሰርሕ ጸኒሑ ኣሎ። እታ ዝነኣሰት ናይ ኣድጊን ጅርባን ፕሮጀክት ንኣብነት፡ ኣብ ህይወት ስእንቲ ንለንሰይቲ ትጻውቶ ግደ ቀለል ኣይኮነን። ኣድጊን ጅርባን ተዋሂቡዎን ብዙሓት ሰራሕን ህይወተን ክመርሓ ዝኸኣላ ኣለዋ። መጠነ ንኡስ ናይ ልቓሕ ኣገልግሎት እውን ኣሎ። ካብ ሓሙሽተ ዘይበዝሓ ክረዳድኣን ሓቢረን ክሰርሓን ዝኸኣላ ደቀንስትዮ ወዲብካ፡ መበገሲ ዝኸውን ገንዘብ ብልቓሕ ይወሃበን። ቦቲ ማሕበር ድማ ብብግዜኡ ምክትታልን ገምጋምን ይግበረሉ። ክንዮ'ዚ፡ ደቀንስትዮ ካብ መደብ ውህላን ለቓሕን (መውል) ዓቢ ገንዘብ ክልቓሓ ተኸእሎ ኣሎ። ብዝተፈላለዩ ኣካላት መንግስትን ማሕበራትን ንደቀንስትዮ ልቓሕ ይወሃበን እዩ። በዚ ተተባቢዐን ከኣ ብደቀንስትዮ ብዙሕ ዘይድፈር ዝነበረ ሰራሕ ክኣትውኦ ይኸኣላ ኣለዋ። ቅድሚ ሕጂ ኣብ ማእለማ ትዋፈር ወይ ኣላሚት ንለንሰተይቲ ኣይነበረትን። ኣብዚ እዋን'ዚ ብዙሓት ደቀንስትዮ ማእለማ ተማሂረን ልቓሕ ወሲደን ገዛእ ርእሰን ይመርሓ ኣለዋ። በዚ መደብ ልቓሕ'ዚ ስድራ ተጠርኒፋ ክትሰርሕን ክትነበርን ካብ ምርኣይ ዝዓቢ ጸጋ የለን። ኣብዚ ግዜ፡ እቲ ዝጸንሐ ፕሮጀክታት ክለሳ ተገይሩሉ ኣሎ። ናይ ልቓሕ ጉዳይ'ውን መጽናዕቲ ተገይሩ ክለሳ የድልዮ እዩ። እቲ ገንዘብ ገንዘብ ህዝቢ ምጻኑ ፈሊጥና፡ ተሓታትነት ዘሎዎ፡ ኣድማዕን ኣፍራይን፡ ምስ ግዜ ዝሰጉም፡ መድረኽ ዝጠልቦን ኣገባባት ልቓሕ ኣተኣታቲና ክንሰርሓሉ ኣሎና። ናብቲ ዝተሓተ ጥራይ ክንጥምት የብልናን። ኣብዚ ግዜ'ዚ፡ ብዙሓት ሞያውያን፡ ክኢላታት ደቀንስትዮ ይመጸ ስለዘለዎ፡ ንእኣን ምድጋፍን ምብጋስን'ውን ክሰርሓሉ ዘለዎ እዩ። ከም ማሕበር፡ ተዘርጊሑ ዘሎ ገንዘብና ኣኪብና፡ ዳግማይ ብተወዳዳሪ ብቕዓት ክንብገስ፡ ንድፈ-ሓሳብ ኣሎና። በዚ ድማ፡ ምስ ኩሎም ኣለቃሕቲ ተወሃሃድና ክንሰርሕ መደብ ኣሎና።

*** ድምጺ ኤርትራውያን ደቀንስትዮ ኣብ ዓለማዊ ዋዕላታትን ኣህጉራዊ ኣኼባታትን ከመይ ኣሎ?**

ሃማደኤ ወኪል ደቀንስትዮን መንግስትን ብምጻን ካብ እዋን ብረታዊ ቃልሲ ጀሚሩ ኣብ ዝተፈላለዩ ዓለማዊ መድረኻት ይሳተፍ እዩ። ኣብ ግዜ ቃልሲ ኤርትራውያን ደቀንስትዮ ኣብ ኣኼባ በይጅን ወከልቲ ብምልኣኽ ድምጸን ኣስሚዐን እየን። እዚ ዕማም'ዚ፡ ቀዳሞት ሓለፍትን መራሕትን ማሕበር ኣብ ዘንጸፍኦ ሰረት ንቕጽሎ ኣለና። ኣብዛ ሃገር፡ ኣብ ጽሑፍ ዝሰፍር ቃል ብግብሪ ይትግበር እዩ። “ኩሉ ንደቀንስትዮ ዝሃሲ ዘበለ ነገር ክውገድ ኣለዎ” ዝብል ዓንቀጽ ኣብ ቅዋም ማሕበር ኣብ ቁጽሪ ሓደ ሰፊሩ ይርከብ። ብግብሪ ድማ ክሰርሓሉ ጸኒሑ።

ብመሰረት ውዕል ምውጋድ ኩሉ ዓይነት ኣድልዎ ኣንጻር ደቀንስትዮ (CEDAW) ኣብ ነፍሲ ወከፍ ኣርባዕተ ዓመት ጸብጻብና ነቕርብ ኢና። ኣብ ውድብ ሕቡራት ሃገራት ኮምሽን ማሕበራዊ ደረጃ ደቀንስትዮ (CSW) እውን ከም ኣባላት ማሕበር ደቀንስትዮ ኣፍሪቃ ዓመታዊ ጸብጻብና ነቕርብ ኣሎና። ንሕቶ ንለንሰይቲ ብዝምልከት ብሚኒስትሪ ወጻኢ ጉዳይ ኣቢሉ ዝቕርብ ጸብጻባት

እውን አሎ። ብዙይካዚ አብ ዝተፈላለዩ ዓለማዊ መድረኻት ሓበራዊ ዘተ፡ ዝርርብ፡ ክርክርን ምጉትን ብኣካል ንሳተፍ ኢና። አብ ወጻኢ ሃገራት ዝቕመጣ ኤርትራውያን፡ አብዚ ዕማምዚ ንጡፍ ተሳታፍነት አለወን። አብ መኸተ ኣንጻር ዘይቅኑዕ እገዳ ዓቢ እጃም ኣበርኪተን እየን። ብሓፈሻ፡ ንጉዳይ ደቀንስትዮ ዝምልከት ድምጽና ንምስማዕ፡ ነቲ ካብ ነዊሕ ዝተነጸፈ ባይታ ተጠቂምና ንቕጽሎ አሎና።

*** አብ መወዳእታ እተመሓላልፍዮ ለበዋ?**

- ትምህርቲ መሰረትን ቀላስን ኩሉ ምዕባላታት እዩ። ስለዚ ንለንስተይቲ ምምሃር ዝያዳ ኩሉ ክንደፍኣሉ ኣለና። ደቀንስትዮ ከኣ ነቲ ተፈጠሩ ዘሎ ዕድላት ትምህርቲ ብዝግባእ ክጥቀማሉ ኣለወን። ዛጊት ብዙሓት ብቕዓትን ተወዳደርትን ደቀንስትዮ ፈርዮንኳ እንተሃለዋ፡ አብ ኩለን ብሄራትና ምዕሩይ ንክኸውን ብኣስተብህሎ ክንሰርሓሉ ከምዝግባእ ከዘኻኸር እፈቱ። ንለንስተይቲ ክትመሃር፡ ክትሰርሕ፡ አብ ልምዓታዊ መደባት እጃማ ከተበርክት ኩሉ ሕብረተሰብ ንጹር ኣጠማምታ ሃልዩዎ ከተባብዐን ክሕግዝን ብዓቢኡ ባይታ ክፈጥረን ይግባእ። መንግስቲ ኣዋዲድዎ ዘሎ ባይታ ቀሊል ኣይኮነን። አብ ገለገለ ሓለፍቲ አብ ልዕሊ ዝወለዳ ደቀንስትዮ ሰራሕተኛታት ዝርእ ዘየተባብዕ ኣተሓሕዛ ክእረም ዘለዎ እዩ። ንለንስተይቲ ክትመሃር ክትምርዖን ክትወልድን ባህርያዊ ውህበታ እዩ። ዘሕብንን ዘኸርዕን ጸጋ ከኣ እዩ። ብሰንኪ ውላድን ዘይግቡእ ኣተሓሕዛ ናይ ስራሕን፡ ዝተማህሩ ደቀንስትዮ ናብ ውሻጠ ክምለሳ ቅኑዕ ኣይኮነን። ውሑዳትን ኣብነታውያን ትካላትናይ ገዛእ ርእሶም ተበግሶ ወሲዶም፡መጽንሒ ቁልዑ ዝገብሩን ንደቀንስትዮ ዘተባብዑን ኣለዉ። እዚኦም ክምስገኑ፡ ካልኣትውን ኣሰርም ክስዕቡ ይግባእ። ካደራትን ሓለፍቲን ከኣ፡ አብ ምዕባይ ንቕሓት ናይዚ ከምዚ ዝኣመሰለ ኣሰራርሓ ንጡፍ ተበግሶ ክወስዱ ኣለዎም። እዚ ጉዳይዚ ብቐጻሊ ጥርዓናት ዝቐርበሉ ዘሎ ዓቢ ጉዳይ ብምዃኑ፡ በዚ ኣጋጣሚ መንግስትን ግንባርን ዕቱብኣቓልቦ ክገብረሉ ከዘኻኸር እፈቱ።